

وظایف دولت

درس ۴

دولت و شهروندان

منظور از شهروندان چیست؟

منظور از شهروندان، اتباع یک کشوراند. سال گذشته با مفهوم «تبعه» و «اتباع» آشنا شدید. همه کسانی که تابعیت دولت جمهوری اسلامی ایران را دارند، چه شهری باشند، چه روستایی و عشایر، چه در داخل کشور زندگی کنند و چه در خارج از کشور، شهروند ایران محسوب می‌شوند.

شهروندان در رابطه با دولت چه حقوق و مسئولیت‌هایی دارند؟ مثال :

آنها حق دارند از خدمات دولت در زمینه‌های مختلف بهره‌مند شوند، و حق دارند آزادی بیان، اظهار نظر و انتقاد داشته باشند.

در عین حال، شهروندان وظیفه دارند به قوانین و مقررات کشور احترام بگذارند و آنها را رعایت کنند، با دولت مشارکت و همکاری صمیمانه داشته باشند، مالیات خود را بپردازند و در هنگام جنگ از کشور دفاع کنند.

مهم‌ترین وظایف دولت و رئیس‌جمهور

رئیس‌جمهور و وزرا، مسئولیت‌ها و وظایف متعددی دارند.

بر طبق قانون اساسی دولت چه وظایفی دارد؟

بر طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، دولت موظف است شرایط و لوازم سواد و آموزش، بهداشت، شغل مناسب، رفاه، امنیت، فرهنگ و اخلاق اسلامی را در جامعه فراهم کند. دولت، همچنین وظیفه دارد تجهیزات زیربنایی و خدمات عمومی مانند ساختن راه و جاده، پل، بیمارستان، مسکن، مدرسه، سد، مخابرات، آب، برق و گاز و ... را در کشور، گسترش دهد.

اجرای قوانین و مصوبات مجلس (پس از تصویب مجلس شورای اسلامی) از وظایف مهم دولت است. رئیس‌جمهور علاوه بر آنکه وزیران را هدایت و بین آنها هماهنگی ایجاد می‌کند، وظایف و اختیارات دیگری نیز دارد؛ برای مثال، امضای قراردادهایی که بین ایران و کشورهای دیگر بسته می‌شود، امضای استوارنامه* سفیران کشور ما و پذیرش استوارنامه سفیران سایر کشورها، اعطای نشان‌های دولتی و ...

دولت و مجلس چه روابطی با هم دارند؟

دانستید که بین دولت و مجلس، روابطی وجود دارد.

یکی از اقدامات دولت‌ها، تنظیم لایحه* در امور مختلف است. این لوایح برای

تصویب و قانونی شدن به مجلس شورای اسلامی فرستاده می‌شود.

همچنین نمایندگان مجلس بر فعالیت‌های دولت نظارت می‌کنند و حق سؤال کردن

از رئیس‌جمهور و وزرا را دارند. نمایندگان ممکن است از عملکرد رئیس‌جمهور یا

هر یک از وزیران سؤال کنند. در این صورت رئیس‌جمهور یا وزیری که از او سؤال

شده باید در مجلس حاضر شود و به سؤال نمایندگان پاسخ دهد. گاهی نیز ممکن است مجلس، وزیری را استیضاح* کند.

دولت، لایحه هوای پاک را به
مجلس ارائه می‌کند ...

بیشتر بدانیم

برنامه‌های یک روز از زندگی یک رئیس‌جمهور

- * ۵ بامداد
- * ۶ صرف صبحانه در جمع خانواده
- * ۶:۴۰ حضور در دفتر کار، مطالعه و بررسی روزنامه‌ها و آخرین اخبار داخلی و خارجی
- * ۷ مطالعه نامه‌های اداری و صدور دستورات لازم
- * ۸ شرکت در جلسه هیئت وزیران و گفت‌وگو در مورد برنامه‌های انجام شده ...
- * ۱۰:۳۰ دیدار با گروه‌ها و اقسام مختلف مردم (دیدار با جانبازان)
- * ۱۳ اقامه نماز ظهر و عصر (ظهر)
- * ۱۴ صرف ناهار با مقامات مهمان خارجی
- * ۱۴:۴۵ پذیرفتن استوارنامه سفیر یکی از کشورها
- * ۱۶ حضور در جلسات و شوراها که طبق قانون، ریاست آن بر عهده رئیس‌جمهور است (شورای عالی امنیت ملی)
- * استراحت کوتاه
- * ۱۸ مصاحبه مطبوعاتی
- * ۱۸:۳۰ اقامه نماز مغرب و عشا
- * ۲۰:۳۰ شرکت در مراسم تجلیل از متخصصان برتر کشور و صرف شام با آنها
- * ۲۱:۳۰

ریاست جمهوری از پر مشغله‌ترین امور کشور است. یک رئیس‌جمهور از بامداد تا شامگاه و حتی روزهای تعطیل مشغول به انجام وظایف و رسیدگی به امور مختلف کشور است.

حضور رئیس‌جمهور در مراسم آغاز سال تحصیلی جدید

دیدار رئیس‌جمهور با جانبازان جنگ تحمیلی

فعالیت بر عهده دانش آموز

- ۱- فرض کنید رئیس جمهور می‌خواهد از منطقه‌ای که شما در آن زندگی می‌کنید (شهر، روستا یا استان) بازدید یک‌روزه داشته باشد و از شما خواسته‌اند که برنامه‌ی زمانی این بازدید را بنویسید. به طور گروهی همفکری کنید و برنامه‌ای برای این بازدید بنویسید. در برنامه‌ی خود معین کنید رئیس‌جمهور از کدام مناطق دیدن کند. با چه کسانی ملاقات و گفت‌وگو کند و... برای هر کار زمانی را در نظر بگیرید.
- ۲- با استفاده از منابع مختلف (روزنامه‌ها، پایگاه اینترنتی دولت و...) درباره‌ی یکی از فعالیت‌های رئیس‌جمهور یا هیئت‌دولت، خبر و عکس تهیه کنید و به کلاس بیاورید.

درآمدها و هزینه‌های دولت

دانستید که دولت با امور گوناگونی سروکار دارد. دولت در این امور باید پول‌هایی را هزینه (خرج) کند.

هزینه‌های دولت در چه اموری است؟

دولت فعالیت‌های مختلفی را در زمینه آموزش، بهداشت، اوقات فراغت، حفاظت از محیط زیست، مسکن، کشاورزی، صنعت و... انجام می‌دهد. همچنین دولت برای اقدامات عمرانی مثل ساختن پل، جاده، فرودگاه، نیروگاه برق و... باید سرمایه‌گذاری کند.

فعالیت یک وزارتخانه مانند آموزش و پرورش را در نظر بگیرید. دولت برای ساختن مدرسه و اداره آن، پرداخت هزینه‌های آب، برق، حقوق و دستمزد معلمان، مدیران و حقوق کارمندان ادارات آموزش و پرورش، تهیه و تولید کتاب‌های درسی و نظایر آن، باید مبالغی (پول‌هایی) هزینه کند.

درآمدهای دولت چگونه تامین می‌شود؟

دولت برای اداره امور کشور باید درآمد داشته باشد تا بتواند هزینه کند. به طور کلی در کشور ما درآمدهای دولت را می‌توان به

سه بخش تقسیم نمود:

* اکنون با توجه به شکل بگویید دولت بیشتر درآمدهای خود را از چه راهی به دست می‌آورد؟

مالیات چیست؟

از چه راهی تامین می شود؟

* بخشی از درآمدهای دولت نیز از راه «مالیات» تامین می شود. مالیات یولی است که بر طبق قانون، افراد و مؤسسات به دولت

می پردازند تا در جهت اداره امور کشور، مورد استفاده قرار بگیرد.

چگونه تامین می شود؟

* بخش دیگری از درآمدهای دولت که در مقایسه با موارد دیگر کوچک تر است از سایر منابع، تامین می شود. برای مثال

درآمدی که دولت از بابت ارائه خدمات برق، آب، گاز و تلفن به مردم، به دست می آورد یا درآمدهای مربوط به خدماتی مانند صدور گواهینامه رانندگی، سند مالکیت، گذرنامه و نظایر آن، یا درآمدهای ناشی از سرمایه گذاری در صنایع بزرگ از دیگر درآمدهای دولت هستند.

بودجه

بودجه چیست

بودجه به زبان ساده یعنی پیش بینی دخل و خرج دولت یا همان درآمدها و هزینه ها. بودجه سندی است که دولت در آن درآمدها و هزینه های یک کشور را برای یک سال، معین می کند. یکی از وظایف مهم دولت ها، تنظیم «لایحه بودجه» است.

این سند باید در مجلس شورای اسلامی تصویب شود. علاوه بر آن، مجلس بر درآمدها و هزینه های دولت نظارت می کند.

پیش بینی
هزینه ها

پیش بینی
درآمدها

فعالیت

۳- کاربرگه شماره (۲) دولت را انجام دهید.

۴- گفت و گو کنید: به نظر شما متکی بودن درآمد یک کشور به صادرات نفت چه معایبی دارد؟ برای حل این مشکل

چه راههایی را باید در نظر گرفت؟

سبب وابستگی کشور به نفت می شود که در مواقع بحرانی مانند نوسانات قیمت جهانی، یا تحریم و جنگ با کاهش درآمد و مشکلات اقتصادی همراه می شود.

باید با تکیه بر علم و فناوری، فعالیت در زمینه های کشاورزی و صنعت، حمایت از تولیدات داخلی و ملی، صادرات، غیرنفتی را گسترش داد تا وابستگی به نفت کمتر شود. ۲۱